

سلفیت جدید برخورد روش شناختی
و نظری جریان‌های بنیادگرای اسلامی
و غربکرا در جهان عرب

عنوان انگلیسی:

عنوان عربی:

نویسنده: حیدر سهیلی اصفهانی

استاد راهنما: محمود سریع القلم

مقطع: کارشناسی ارشد

استاد مشاور: یحیی صلاحی

رشته:

استاد ناظر:

دانشگاه: دانشگاه شهید بهشتی

تاریخ دفاع: 1377

واحد:

کلمات کلیدی: جریان اسلام گرا، جریان غرب گرا، جنبش های وهابی، جریان سلفی

پرسش من در این رساله آن بود که چرا گروه‌های اسلامگرا و غربگرا در جهان عرب، نتوانستند با ارایه راه‌کاری کارآمد و توسعه نظریات خود، در سیری تکاملی به آرمان‌های خود جامه عمل بپوشانند؟ من عقیده دارم که پیش از بررسی مصادیق عینی و برخوردهای این دو گروه و نیز ناکارآمدی برنامه کار هر دو برای جامه، نخست باید به برنامه فکری و از آن بالاتر، روش‌شناسی حاکم بر آنها پرداخت. بنابراین، فرضیه من مبتنی بر آن است که سلفیت جدید، محصول برخورد سلفیت قدیم و مقهوریت قدیم است. یعنی برخورد بین جریان‌های اسلامگرا و غربگرا در جهان عرب، به دلیل تعارض آشفتنی‌ناپذیر برنامه‌ها و راه‌کارهای فکری و روش‌شناختی (متولوژیک) آنها با یکدیگر به ناگزیر کشمکش خشونت‌بار و متصلبی را از لحاظ نظری و عملی میان آنها برانگیخته است. مفروض من آن بود که در راه‌کارهای فکری جریان‌های غربگرا و اسلامگرا عناصر متضاد. متباینی وجود دارد که مانع از آمیزش آنها می‌شود. من برای این که فرضیه خود را ثابت کنم بحث خود را در چهار قسمت کردم. در فصل نخست، جریان غربگرا در جهان عرب به بررسی نهادم و دست آخر نتیجه گرفتم که این جریان بی‌برنامه بوده است و به علاوه درصدد تحولی انقلابی در زیربنای فرهنگی دیرپای این سامان بود. به همین جهت، در دسیابی به راه‌کاری مناسب برای جهان عرب شکست خورد. در فصل دوم به جریان سلفی پرداختم که ریشه‌های عمیقی در بستر فرهنگی جوامع عربی دارد. من با بررسی فعالیت جنبش‌هایی چون وهابی و سنوسی به این نتیجه رسیدم که این جریان به دلیل گذشته‌گرایی و سلفی‌گرایی افراطی خود، نتوانست در شناخت مقتضیات و نیازهای عصر خود موفق عمل کند و به همین جهت، برنامه کار آنها گرچه تجانس درونی نسبی داشت، ولی در تطبیق با بیرون، با ناکامی روبه‌رو شد. در فصل سوم من سعی کردم نشان دهم تلاش چند نفر از اندیشه‌ورزان مسلمان برای آشفتنی دادن دو مشرب فکری غربگرا و اسلامگرا با برخورد به جریان سلفی پیوست. در فصل آخر، من می‌خواهم نتیجه بگیرم که جریان‌های اسلامگرای فعلی در جهان عرب از نظر روش‌شناختی و نظری تفاوتی با اسلاف سلفی خود ندارند، فقط زبانی امروزی برای بیانانديشه

و اهداف خود برگزیده‌اند. در واقع سلفیت جدید تداوم راه سلفیت قدیم است و به همین دلیل وارث مشکلات و ناکامیهای آن است .